

REPORTAŽA

Turić – Kraj šljiva i narodnoga svetca

U koji god kraj Bosanske Posavine krenete, vidjet ćete zašto je istinito što netko reče da „Posavina plače i pjeva“. Posebna, pak, melodija dolazi iz Turića, mesta i župe sv. Ilike proroka, sedam kilometara istočno od Gradačca.

Piše: Brankica Lukačević

Svojim prirodnim ljepotama, iako u nedavnom ratu ranjeni i razrušeni, krajolici Bosanske Posavine zadržavaju napose one koji tu prvi put prolaze. Razigrani oblaci sunčanih rujanskih dana, mijenjajući svoje oblike, zasigurno bi i najveće umjetnike koji bi

ih pokušali zaustaviti na papiru iznenadili svojom ljepotom i neuhvatljivošću. Kako se Gospodin samo čudesno u svojoj stvarateljskoj moći igra da bi podigao naše poglede i privukao trenutak naše pozornosti! Unatoč svim opravdanim razlozima čovjek ne može, a ne zapitati se - zar je moguće da se u tako lijepo mjesto ne žele vratiti oni koji su tu nekoć tako lijepo živjeli, čiji su preci i u najtežim životnim situacijama zdravu pobožnost prenosili s generacije na generaciju, i ponosno čuvali svoje korijene?

Posavski duhan

Putujući od Orašja prema Turiću, mirisati čari prirode koja na tim plodnim posavskim njivama toliko plodova raznih kultura nesebično daruje, zadivljuje ograničene ljudske spoznaje. Kako su samo lijepa i uredna prostrana polja duhana koja su se izvrsno prilagodila posavskome tlu. Njihova su sjemena donijeli još davno doseljenici iz Hercegovine. Čini se kao da

tu sve ima neki poseban miris. Ljubav prema svojemu kraju tako konkretno svjedoče oni hrabri koji su se vratili na svoja porušena ognjišta i očistili ih. Mnogi su obnovili svoje kuće. Oni hrabriji, iako ih je još uvijek malo, svjesni da je ipak najljepše na svojem, tu i žive.

Stari i novi župnik

Čuvaju Posavlјaci svoje svetinje. To su uvijek činili, pa i danas tako rade. Obnovili su svoje crkve, kuće, uredili groblja i ponosni su na to. Većina mjesta tog lijepog kraja pripadala je prastaroj župi Tramošnica iz koje su poslije nastajale ostale župe, među kojima i župa sv. Ilike proroka u Turiću, pitomom mjestu koje se nalazi sedam kilometara istočno od Gradačca. Župi sv. Ilike koja je osnovana 13. srpnja 1968. osim **Turića** pripadaju sela i zaseoci: **Vodice, Staro Selo, Brđani, Bukvik i Gornje Liporašće**, a na brizi je dijecezanskim svećenicima. U župu je prije dva mjeseca došao **vlč. dr. Pe-**

ro Brkić. On nas je dočekao prigodom našega posjeta ovome kraju. Na početku razgovora istaknuo je kako je u župi tek nepuna dva mjeseca te da sve zasluge za učinjeno u ovoj vjerničkoj zajednici pripadaju njegovu prethodniku **vlč. Vladi Boriću** koji je tu na službi župnika proveo 35 godina, odnosno od 1978. do 2013.

Ni diskriminacije niti napretka

Tijekom posljednjega rata župu su okupirale srpske postrojbe i prognaše sve Hrvate-katolike. Nakon toga pristupili su sustavnom uništavanju crkvenih i obiteljskih objekata koji su pripadali nesrpskom puku. Župnik je sa svojim župljanima morao u izbjeglištvu, ali čim se moglo, prvi se vratio. „Velike su zasluge vlč. Borića što se ova župa podigla iz pepela“, ističe na početku razgovora vlč. Brkić i nastavlja: „Prvi je župnik bio **vlč. Mijo Nikolić** za čijega je vremena izgrađena lijepa i moderna crkva. Ova je župa jedna homogena katolička cjelina jer su gotovo 95 % mještana bili katolici. Tu je prepoznatljiva duboka tradicija pobožnosti za koju su zaslužni prvo franjevci, a poslije i dijecezanski svećenici, napose **vlč. Mijo Josipović** koji je ovdje kratko djelovao, ali prenio ljudima duboku pobožnost. Moj prethodnik vlč. Vlado Borić u svojih je 35 godina župničke službe ovdje doista ‘orao’. Obnavljao je župu i materijalno i duhovno, a posebno se zalađao i poticao ljudi na povratak. Darovima župljana obnovljena je oštećena župna crkva koju je 2001. blagoslovio kardinal **Vinko Puljić**. Blagoslovio je on tada i novi oltar, kip Majke Božje Fatimske i obnovljeni kip sv. Ante. Crkvu je 2006. posvetio biskup **Pero Sudar**. Od 1 500 Hrvata-katolika koji su tu živjeli prije posljednjega rata, do danas ih se vratiло tek 250, uglavnom starijih osoba. Mnogo ljudi živi u inozemstvu. Najviše ih je u Austriji, u regiji

Beča, odakle stignu za pet sati te ohrabruje da u svoj kraj često dolaze, a najviše o prigodnim blagdanima. Gotovo 80 % kuća je obnovljeno i imamo potrebnu infrastrukturu. Problem je ovdje sa sigurnošću. Provaljuje se u kuće, čini mi se ciljano da se ljudi zastraši. To policija ne bi smjela dopustiti jer to su uglavnom stariji ljudi koji su došli u svoje domove da tu provedu svoje posljednje godine života u miru. Oni nikomu ne smetaju. Ovdje nema neke diskriminacije, ali nažalost nema ni napretka. Ljudi se bave poljoprivredom i voćarstvom, uglavnom uzgojem šljive koja je po svojoj kvaliteti nadaleko poznata te se svake godine u Gradačcu održava tradicionalni Sajam šljive“, kaže župnik Brkić

čenja mnogih čudesnih ozdravljenja koja su se dogodila po fra Lovrinu zagovoru. Župnik Brkić ističe kako se 60-ih godina kada su otvorili fra Lovrin grob, cijelim grobljem širio neki poseban ugodan mirmiris, poput tamjana. „Njegov grob zrači neopisivom mirnoćom. Kako je narod s njegova groba odnosio zemlju vjerujući da je ljekovita, često se dovozila nova zemlja te je podignuta spomen-ploča. Fra Lovro na neki način svjedoči o ljudima ovoga kraja koji su uvijek bili, a i danas su duboko religiozni, ali i ponosni. Takav je bio i fra Lovro koji je živio u vrijeme turske vladavine u Bosni“, ističe župnik Brkić govoreci o fra Lovri Milanoviću, svećeniku Franjevačke provincije Bosne Srebrenе, koji je u 30. godini svojega života ubijen iz čista mira. Dok je išao u pastoralni pohod bolesnika noseći im Presveto i na ispomoć svojemu stricu **fra Franji Milanoviću**, ubio ga je 3. veljače 1807. Turčin **Mujo Arnaut**. Usmrtio ga je nožem i za svoje zlodjelo nikada nije bio kažnjen. Fra Lovro je bio učen i pobožan svećenik, revan župnik.

Na fra Lovrinoj duhovnoj baštini

Ono po čemu je selo i župa Turić nadaleko prepoznatljiva i privlačna jest grob bosanskog franjevca **fra Lovre Milanovića** koji se nalazi u sredini mjesnog groblja starog više od 250 godina, u narodu prozvanog *Fra Lovrino groblje*. To je zasigurno jedno od najposjećenijih groblja u Posavini, a i šire napose za fra Lovrine mlađe nedjelje koja se slavi krajem osmog mjeseca. Iako nisu dokumentirana, u narodu se prenose svjedo-

Župnik Brkić

REPORTAŽA

O znakovitom fra Lovrinu ukopu u tu-ričko groblje postoji usmena predaja. Nai-me, dok su volovi vozili njegov ljes, na jednom su raskrižju odjednom stali kao uk-opani i nisu željeli voziti prema Tolisi ka-

koja pada krajem kolovoza ili početkom rujna, a u narodu zvana fra Lovrina mlađa nedjelja. Na mjestu fra Lovrine pogibije, u malom ograđenom komadiću zemlje koju su darovali **Ilijan i Pejo Lamešić**, dugo je

Fra Lovrin grob nalazi se u sredini groblja i gotovo da nema dana da na njemu ne gori svijeća, a često se može vidjeti netko u molitvi. Na 170. obljetnicu njegove smrti na starom je postavljen novi veliki mramorni spomenik. Na njegov grob više od dva stoljeća dolaze vjernici svih vjeroispovijesti iz raznih mesta toga kraja

ko je bilo planirano. Kada su ih pustili da idu kamo hoće, krenuli su prema Turiću, došli do groblja i tu se zaustavili.

Mjesto brojnih uslišanja

Fra Lovrin grob nalazi se u sredini groblja i gotovo da nema dana da na njemu ne gori svijeća, a često se može vidjeti netko u molitvi. Na 170. obljetnicu njegove smrti na starom je postavljen novi veliki mra-

vremena bilo skromno spomen-obilježje, a 2006. lijepu kapelicu podigli su bračni par **Niko i Marina Grgić**. Niko je u Njemačkoj doživio tešku prometnu nesreću u kojoj je u trenutcima okretanja automobila zazvao fra Lovru i dok su trojica u tom automobilu poginula, on je čudesno ostao živ. Zavjetovao se tada da će fra Lovri podići kapelicu na mjestu njegove pogibije, i to je i učinio. Neki od franjevaca iz toga kraja poput **fra Nikole Bošnjaka**

morni spomenik. Na njegov grob više od dva stoljeća dolaze vjernici svih vjeroispovijesti iz raznih mesta toga kraja, i fra Lovro im ne uskraćuje svoju pomoć, napose bolesnicima. Posebno se veliki broj, i po nekoliko tisuća, okupi na njegovu grobu na mlađu nedjelju

dobro se sjećaju kako su još kao djeca s majkama i po nekoliko kilometara pješice hodočastili na grob napose na fra Lovrinu mlađu nedjelju. Fra Nikola vjeruje da je fra Lovro zaslужan i za njegovo svećeništvo te mu se i danas na poseban način moli. Kao svoju zahvalu dao je podići u svojoj rodnoj župi Donja Tramošnica fra Lovrinu bistu.

„Narodni“ svetac

O uslišanim molitvama po fra Lovrinu zagovoru posvjedočila je i **Luja Živković**, vjernica iz Tolise, koja je s majkom također često hodočastila na fra Lovrin grob. Kao djevojčica imala je kvrgu na nozi koja joj je smetala. Kada je jednom hodočastila u Turić, namazala ju je zemljom s fra Lovrina groba uz čvrstu vjeru da će ozdraviti. Ubrzalo je sve nestalo i više se nije pojavljivalo. Kada je dobila knjigu o fra Lovri Milivojiću, koju je o njegovoj 200. obljetnici

smrti priredio **fra Marijan Karaula**, čitala ju je naglas u svojoj obitelji. Čuvši sve o fra Lovri njezin sin, koji je imao problema s očnim mišićima i stalno je treptao, zamolio ju je da ga odvede na njegov grob. Kada je sljedeće godine tamo s majkom hodočastio, sam je zemljom s groba namazao oči. Nedugo poslije je ozdravio. Iz zahvalnosti njezina cijela obitelj i ove je godine na fra Lovrinu mlađu nedjelju hodočastila na njegov grob. Iako nisu dokumentirana, po predajama postoje mnogobrojna svjedočenja o uslišanim molitvama i ozdravljenjima po fra Lovrinu zagovoru. Iako još nije pokrenut postupak kanonizacije, jer treba prikupiti potrebne podatke o njegovu životu, narod toga kraja već ga štuje kao svetca.

Mnogi poratnu obnovu Turića pripisuju upravo njegovu zagovoru.

